

วิธีกรเข้าถึงชุมชน :

อภิมติหนึ่งของความแตกต่างระหว่างการพัฒนาชนบท
ไทย - เกาหลี

ขอบ เข้มกัถ*

ความนำ

ในหมู่ของนักวิชาการพัฒนาชุมชน ต่างเข้าใจกันดีว่า วิธีการ (means) ที่นำมาใช้ในการพัฒนาชนบทนั้น มีด้วยกันหลายวิธี เช่น การพัฒนาด้านการเกษตร ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ฯลฯ เป็นต้น

การพัฒนาชุมชน ก็เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ถูกนำมาใช้หรือสามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาชนบทได้ เพียงแต่ว่าจะถูกนำมาใช้ในมิติ (dimension) หรือในความหมายที่เป็นขบวนการ (Movement) วิธีการ (Method) แผนงาน/โครงการ (Program) หรือเป็นกระบวนการ (Process)

การที่ประเทศชาติใดหรือสังคมใด จะนำวิธีการพัฒนาชุมชนในความหมายหรือมิติใดมาใช้ นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเงื่อนไข สภาพการณ์ของแต่ละสังคม และนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับแนว

ความคิด ปรัชญาความเชื่อ เจตนารมณ์ และความรู้ความเข้าใจในแต่ละมิติ ตลอดจนความคาดหวังต่อเป้าหมายสุดท้าย ของผู้ซึ่งนำเอาวิธีการพัฒนาชุมชนมาใช้ อีกด้วย ทั้งนี้เพราะการนำมาใช้ในมิติที่แตกต่างกัน ย่อมจะส่งผลต่อวิธีการ (Approach) ที่จะเข้าถึงชุมชนหรือคนในชุมชนแตกต่างกัน อันจะทำให้เป้าหมายของการพัฒนาบรรลุผลที่แตกต่างกันอีกด้วย กล่าวคือ

หากนำมาใช้ในฐานะที่เป็นขบวนการ จะให้ความสำคัญไปที่การรณรงค์หรือกระตุ้นเพื่อปลุกสำนึกของมวลชนในสังคม เพื่อให้เขาเหล่านั้น ได้ตระหนักถึงปัญหาและเกิดแรงดลใจที่จะเข้าร่วมเพื่อปฏิรูปสภาพความเป็นอยู่ที่ตนเองไม่พอใจ โดยมีอุดมการณ์ความเชื่อและความศรัทธาอย่างแน่วแน่ ว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

* รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ถ้าผู้นำมาใช้ ให้ความสำคัญในฐานะที่เป็น **วิธีการ** แสดงให้เห็นว่าผู้นั้นมีคำตอบที่เป็นเป้าหมายเอาไว้แล้ว และต้องการที่จะนำวิธีการพัฒนาชุมชนมาใช้เป็นเครื่องมือ หรืออุปกรณ์ เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทาง (means to an end) จุดเน้นจึงอยู่ที่การมุ่งถึงความสำเร็จของผลงานที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งถ้าจะปฏิบัติให้เป็นจริงได้ตามวัตถุประสงค์นั้น จะต้องกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการขึ้นมารองรับ เพราะฉะนั้นถ้ามองวิธีการพัฒนาชุมชนเป็น **แผนงาน/โครงการ** แล้ว จุดเน้นหนักจะอยู่ที่การบรรลุถึงความสำเร็จตามโครงการเฉพาะกิจกรรม ซึ่งสามารถวัดผลและรายงานผลเป็นข้อมูลเชิงตัวเลขได้ มากกว่าที่จะเน้นในเรื่องของวิธีการและตัวคน

แต่ถ้าหากนำมาใช้ในฐานะที่เป็น **กระบวนการ** แล้ว ให้ความสำคัญหรือจุดเน้นหนักจะอยู่ที่วิธีการ ขั้นตอนและลักษณะของการทำงาน มากกว่าความสำเร็จของงาน ให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่และความสามารถของคน จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่อีกสถานการณ์หนึ่งในทางที่ดีขึ้น

บทความนี้ ประสงค์ที่จะนำเสนอความแตกต่างระหว่างแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของไทย กับแผน Saemaul Undong (แผนการสร้างชุมชนใหม่) ของสาธารณรัฐเกาหลี อีกแง่มุมหนึ่ง ที่ยังไม่มีท่านใดนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบให้เห็นอย่างเด่นชัด แง่มุมหรือประเด็น

นั้นก็คือ **วิธีการหรือ Approach** ที่นำมาใช้ในการเข้าถึงชุมชน ซึ่งตามทัศนะของผู้เขียนแล้ว นอกจากเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวมีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการดำเนินงานพัฒนาชุมชนแล้ว ผู้เขียนยังหวังให้เกิดบรรยากาศของการถกเถียงในโอกาสต่อไปด้วย

ฉะนั้นในบทความนี้ จะพยายามวิเคราะห์เพื่อต้องการตอบคำถามว่า **อะไร เป็นอะไร ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น** โดยหลีกเลี่ยงที่จะไม่ขอกล่าวถึง หรือเปรียบเทียบถึงความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของแผนพัฒนาฯ หรืออะไรดี อะไรเลวกว่ากัน เพราะอาจจะเร็วเกินไปที่จะกล่าวว่แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน ประสบความสำเร็จน้อยกว่าแผน Saemaul Undong เพราะแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน เริ่มดำเนินการหลังแผน Saemaul Undong ถึง 10 ปี

และถ้าจะตอบคำถามว่าแผนพัฒนาฯ ใดดีกว่ากันด้วยแล้ว ก็ยิ่งเท่ากับว่าเป็นการวิเคราะห์โดยใช้ค่านิยมส่วนตัว (Value Judgment) เข้าไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์ อันอาจทำให้ผลการวิเคราะห์เกิดความคลาดเคลื่อนได้

เหตุผลและความจำเป็น

เหตุผลและความจำเป็นที่บทความนี้ นำเสนอการเปรียบเทียบระหว่างแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน กับแผน Saemaul Undong ในมิติของวิธีการเข้าถึงชุมชน ก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

ประการแรก แผนพัฒนาชนบทของทั้ง 2 ประเทศ เป็นแผนพัฒนาระดับชาติที่ผู้นำของทั้ง 2 ประเทศ ต่างให้ความสำคัญและประกาศออกมาเป็นนโยบายที่ชัดเจน อันบ่งบอกถึงความจริงจังและจริงใจของผู้นำประเทศ ที่ต้องการพัฒนาชนบทให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ประการที่สอง ผู้เขียนมีความเชื่อว่า การกำหนดสาระของแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของไทยนั้น ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือหลายๆ ส่วน น่าจะได้รับอิทธิพลทางความคิดมาจาก Saemaul Undong ของสาธารณรัฐเกาหลี เพราะบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนดังกล่าว ส่วนหนึ่งได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการพัฒนาตามแผน Saemaul Undong ของสาธารณรัฐเกาหลี ทำให้ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่า แผนพัฒนาฯ ทั้ง 2 มีส่วนที่คล้ายคลึงกันอย่างน้อยที่สุดที่พอจะสังเกตได้ ก็คือ โครงสร้างการบริหารงานพัฒนาฯ และกลยุทธ์หนึ่งในการพัฒนาฯ คือการกำหนดพื้นที่เป้าหมายออกเป็น 3 ระดับ¹ ที่คล้ายคลึงกัน

ประเด็นสำคัญที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 15 ปีเศษ ได้มีนักวิชาการและนักบริหารทั้งภาครัฐและเอกชน

จำนวนไม่น้อย ที่ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการพัฒนาฯ ในประเทศสาธารณรัฐเกาหลี บุคคลดังกล่าวเมื่อกลับมา ต่างก็ได้นำเอาประสบการณ์ที่ได้พบเห็น มานำเสนอแก่ผู้สนใจในรูปแบบต่างๆ ที่แตกต่างกันไป ตามโอกาสที่จะอำนวยให้ เช่น การนำไปพูด อภิปรายกันในที่ประชุม สัมมนาการเขียนรายงาน การเขียนลงวารสาร หรือเอกสารทางวิชาการต่างๆ ฯลฯ ทั้งนี้ก็ด้วยเจตนาที่ต้องการให้ผู้สนใจได้รับรู้ และนำเอาไปขบคิด วิพากษ์วิจารณ์ อันจะยังประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการพัฒนาฯ ตามสภาพสังคมไทยในโอกาสต่อไป

บางท่านนำเสนอสาระที่เป็นเงื่อนไขหรือปัจจัย ที่ทำให้แผนพัฒนาฯ ประสบความสำเร็จ แต่บางท่านนำเสนอในลักษณะแง่ลบที่ตรงกันข้าม เพราะมองในแง่ลบที่แตกต่างกัน บางท่านนำเสนอในเชิงเปรียบเทียบกับแผนพัฒนาฯ ของไทย โดยตั้งเป็นเชิงคำถามว่า ของไทยเรามีปัจจัยหรือเงื่อนไขดังที่เกาหลีมีหรือไม่ ?

ในเนื้อที่อันจำกัดของบทความนี้ ผู้เขียนขอสรุปข้อคิดเห็นเชิงเปรียบเทียบของท่านผู้รู้ และมีประสบการณ์เหล่านั้น ทั้งในส่วนของไพโรจน์ เดชะรินทร์² เบญจกุล มะกะระชัช,³

¹ วันรักษ์ มิ่งมณีนาถิน, *การพัฒนาชนบทไทย*. (โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์ : 2531) หน้า 166 - 167.

² ไพโรจน์ เดชะรินทร์, "การพัฒนาชนบทเปรียบเทียบไทย - เกาหลี", *วารสารพัฒนาชุมชน* ปีที่ 25, ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2529) หน้า 43-49.

³ เบญจกุล มะกะระชัช, "เกาหลีได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศอย่างไร", *นิตยสารท้องถิ่น*, ปีที่ 18 ธันวาคม 2521, หน้า 42-53.

และพีรพล ไตรทศาวีทย์⁴ มาเพื่อให้ผู้อ่านได้รับรู้และเห็นภาพที่ต่อเนื่อง อันจะเป็นแนวทางที่ทำให้สามารถเข้าใจการวิเคราะห์ในประเด็นหลัก ที่บทความนี้ต้องการนำเสนอไว้ตั้งแต่แรกต่อไป แม้ว่าการนำเสนอของแต่ละท่านจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่ประเด็นหลักๆ แล้ว ต่างมีความเห็นตรงกัน

ประเด็นความแตกต่างอันเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่ทำให้แผน Saemaul Undong ประสบความสำเร็จ และเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่แตกต่างจากแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของไทย ก็คือ

(1) การที่เกาหลีมีผู้นำที่เข้มแข็งและอยู่ในตำแหน่งที่ยืนยาว ทำให้นโยบายในการพัฒนาชนบทเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตรงข้ามกับประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนผู้นำรัฐบาลบ่อยครั้ง

(2) การบีบรัดทางการเมือง ในกรณีที่มีการทำสงครามต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระจากญี่ปุ่น และสงครามระหว่างเกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้ ทำให้ชาวเกาหลีต้องต่อสู้ดิ้นรน เพื่อความเป็นอิสระของชาติ ประกอบกับภาวะสงครามก่อให้เกิดความอดอยากยากแค้น ทำให้คนเกาหลีมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นคนที่เข้มแข็ง อดทน มีระเบียบวินัย และมีความเป็นชาตินิยม ในอันที่จะแก้ไขปัญหาคความยากจนและต้องการที่จะสร้างชาติ

(3) การปฏิรูปที่ดิน ปัจจัยการผลิตของเกษตรกรที่สำคัญยิ่งคือที่ดิน เกาหลีได้มีการปฏิรูปที่ดินเป็นการใหญ่ หลังจากที่ยุบยับยุติการยึดครองแล้ว การปฏิรูปที่ดินทำให้เกษตรกรมีกำลังใจในการผลิต เพราะเท่ากับเป็นการลดช่องว่างระหว่างคนรวย (เจ้าของที่ดินรายใหญ่) กับคนจน ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วได้รับครอบครัวละ 2 ไร่เศษ

(4) มีการจัดตั้งสหกรณ์ทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นชาวนา ชาวประมง หรืออุตสาหกรรม การเกษตรก็ตาม จะต้องขึ้นอยู่กับสหกรณ์

(5) การดำเนิน การตามแผนงานหรือโครงการ Saemaul Undong นั้น กระทำพร้อมกันทั่วทั้งประเทศ

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหรือเงื่อนไขอื่น ๆ อีก เช่น การให้ความสำคัญกับการวิจัย การจัดรูป การบริหารประเทศที่เหมาะสม ความยินยอมถาวรของโครงการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประเด็นปัจจัยหรือเงื่อนไขดังกล่าว ถ้าพิจารณากันอย่างละเอียดแล้ว จะเห็นได้ว่าต่างเป็นปัจจัยนอกเหนือหาสาระของแผนฯ เป็นเพียงปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้แผน Saemaul Undong ดำเนินการต่อไปได้เท่านั้น ปัจจัยหลักที่สำคัญซึ่งควรนำมาวิเคราะห์จึงน่าจะได้แก่

⁴ พีรพล ไตรทศาวีทย์, "เงื่อนไขแห่งความสำเร็จของแซมมวลเอล อุนตอง", *เทศกาล*, ปีที่ 73 ตุลาคม 2521, หน้า 764-775.

ความรู้ความเข้าใจของผู้ที่นำแผนพัฒนา มาปฏิบัติให้เป็นจริง

วิธีการเข้าถึงชุมชน : อภิวัตน์หนึ่งของความแตกต่าง

ความแตกต่างที่สำคัญอีกประการหนึ่งระหว่างแผน Saemaul Undong กับแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน ที่มีได้มีการพูดถึงกันมานาน แต่อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกาหลีประสบความสำเร็จในการพัฒนาชนบทได้ในระดับหนึ่ง ก็คือ **วิธีการหรือ Approach** ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานพัฒนา ที่ได้กล่าวถึงมาบ้างแล้วในตอนต้น แต่นั่นคือ ถ้าพิจารณาให้ละเอียดลึกซึ้งแล้วจะเห็นได้ว่า แผนการสร้างชาติหรือสร้างสังคมใหม่ของสาธารณรัฐเกาหลีนั้น ถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็น **ขบวนการ** ซึ่งสังเกตเห็นได้จากคำว่า Saemaul Undong บางครั้งจะใช้คำว่า Saemaul Movement⁵ กล่าวคือ “เป็นขบวนการที่มุ่งกระตุ้นจิตใจของคนที่เป็นข้าราชการทุกฝ่าย พ่อค้าและประชาชนชาวเกาหลีทุกรูปทุกนาม ให้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างสังคมใหม่ โดยยึดหลัก 3 ประการ คือ ขยัน ช่วยตัวเอง และร่วมมือกัน⁶ ทั้งนี้เพื่อต้องการปฏิรูปสภาพความเป็นอยู่ที่ประชาชนชาวเกาหลีไม่พึงพอใจ พร้อมกับเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการด้วยแรงดลใจ

อย่างแรงกล้า ที่อยากจะเห็นความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น การพัฒนาในแนวนี้จะต้องประกอบด้วยอุดมการณ์และปรัชญา ซึ่งประชาชนผู้เข้าร่วมในขบวนการนั้น ๆ จะเกี่ยวพันกับความรู้สึกรักคิดและอารมณ์ ที่ต้องการขจัดความเหลื่อมล้ำต่ำสูงในสังคม และต้องการให้มวลชนที่อยู่ในฐานะที่ต่ำต้อย ได้เป็นอิสระจากวงจรแห่งโรคภัยไข้เจ็บ ความไม่รู้ และความยากจน

แต่สำหรับเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของไทยนั้น ต้องการ “ดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่เน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินชีวิตพื้นฐาน เช่น การรู้หนังสือ สุขภาพอนามัย การบริโภคอาหาร น้ำดื่ม น้ำใช้ การปรับปรุงพื้นที่เพาะปลูก... ส่งเสริมให้ประชาชนลดรายจ่ายพร้อม ๆ กับการเพิ่มรายได้ และยังส่งเสริมให้มีโครงการที่ประชาชนสามารถร่วมทำ เช่น ธนาคารข้าว ธนาคารโค-กระบือ ธนาคารยา และประมงหมู่บ้าน เป็นต้น⁷ จากสาระสำคัญดังกล่าวของแผนพัฒนาฯ ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนของไทย ถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็น **แผนงาน / โครงการ** (Program Approach) เพราะฉะนั้นจุดเน้นจึงอยู่ที่การ

⁵ เบญจกุล มະกะระชั, อ้างแล้ว หน้า 46.

⁶ เบญจกุล มະกะระชั, เพิ่งอ้าง หน้า 49.

⁷ วันรภัย มิ่งมณีนาคน, อ้างแล้ว หน้า 172.

บรรลุถึงความสำเร็จ ตามโครงการเฉพาะกิจกรรมที่ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสามารถวัดผลและรายงานผลเป็นข้อมูลตัวเลขได้มากกว่าจะเน้นในเรื่องของการกระตุ้นจิตสำนึกของคน ซึ่งลักษณะเช่นนี้จะไปเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับความรู้เฉพาะอย่าง ที่ผูกพันกับชีวิตของบุคคล เช่น การเกษตร การอนามัย เป็นต้น อันจะเห็นได้ว่าช่วงของแผนฯ ปี 2525-2529 มีโครงการรวมทั้งสิ้นจำนวน 32 โครงการ⁸

อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นผลสืบเนื่องจากการนำวิธีการพัฒนาชุมชนไปใช้ นั่นคือ ประเด็นของเป้าหมาย (target) ของการดำเนินงานพัฒนา ซึ่งปรากฏว่าแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน มีการจำแนกพื้นที่หมู่บ้านเป้าหมายออกเป็น 3 ระดับ (พื้นที่ล้าหลัง ปานกลาง และก้าวหน้า) แต่ให้ความสำคัญพื้นที่เป้าหมายที่ยากจนหนาแน่นก่อน จึงอาจกล่าวได้ว่าแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนใช้กลยุทธ์แบบกำหนดพื้นที่เป้าหมาย (target area) และยิ่งกว่านั้น ยังปรากฏว่าเกณฑ์หรือดัชนีที่นำมาใช้ในการวัดระดับความยากจนระดับหมู่บ้านนั้น ให้ความสำคัญกับปัจจัยทางกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม⁹ และในปัจจัยทั้ง 3 ดังกล่าว ให้

น้ำหนักปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นอันดับ 1 สังคมอันดับ 2 และกายภาพ อันดับ 3 ไม่มีปัจจัยใดเลยที่มองถึงศักยภาพของคนในชุมชน ซึ่งแตกต่างกับการจำแนกหมู่บ้านตามแผน Saemaul Undong ของสาธารณรัฐเกาหลี เพราะก่อนที่จะดำเนินการตามแผนนั้น ได้มีการจำแนกหมู่บ้านออกเป็น 3 ระดับ (ด้อยพัฒนา กำลังพัฒนา และพัฒนาแล้ว) เช่นเดียวกับกับแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน แต่การจำแนกหมู่บ้านดังกล่าวคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนและผู้นำด้วยวิธีการใช้วัตถุ (ปูนซีเมนต์และเหล็กเส้น) เป็นเครื่องมือ (means) เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านร่วมมือกันทำโครงการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของชุมชน “เพื่อเป็นการทดลองและศึกษาถึงพฤติกรรมของชุมชนและผู้นำ”¹⁰ ผลจากการทดลองดังกล่าว ทำให้รัฐบาลเกาหลีได้รับบทเรียนที่มีคุณค่ายิ่ง 3 ประการ คือ¹¹

- (1) ทำให้สามารถค้นหาผู้นำการพัฒนาชุมชนที่แท้จริงได้ โดยดูจากผลงานของชุมชนที่เกิดจากผู้นำที่ดีและเข้มแข็ง
- (2) ทำให้วิธีการที่จะกระตุ้นเตือนชาวชนบทให้มีจิตใจแห่งความร่วมมือ

⁸ แผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน ประจำปี 2527-2529. หน้า 5-7.

⁹ วันรักษ์ มิ่งมณีนาคน, อ้างแล้ว หน้า 184.

¹⁰ เกษม นาครรัตน์, “การพัฒนาชนบทของประเทศเกาหลี”, *วารสารพัฒนาชุมชน* ปีที่ 17 ฉบับที่ 11 พฤศจิกายน 2521, หน้า 37.

¹¹ เกษม นาครรัตน์, เพิ่งอ้าง, หน้า 37-38.

การช่วยเหลือตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และ

- (3) ทำให้ฝ่ายราชการรู้ว่าควรจะให้การสนับสนุนอะไร แก่ไหน เพียงไร แก่ชาวชนบท เพื่อก่อให้เกิดจิตสำนึกของการช่วยเหลือตนเอง

นอกจากนี้ การแบ่งกลุ่มหมู่บ้านตามขั้นตอนดังกล่าว ยังเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหมู่บ้าน ว่านอกจากขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังขึ้นอยู่กับตัวบุคคลในหมู่บ้านที่จะกระตือรือร้น ต้องการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองมากน้อยเพียงใด

จึงกล่าวได้ว่า การจำแนกหมู่บ้านออกเป็น 3 ระดับของแผน Saemaul Undong นั้น ส่วนหนึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ศักยภาพของคนในชุมชน (target population) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความขยัน การช่วยตัวเอง และการร่วมมือ ซึ่งถือว่าเป็นปรัชญาที่สำคัญยิ่งของแผน Saemaul Undong.

บทสรุป

สำหรับบทสรุป ก็คงไม่ต้องกล่าวอะไรมาก นอกจากจะขอกล่าวถึงความประสงค์ของผู้เขียนบทความนี้ว่า เพื่อต้องการนำเสนอข้อคิดเห็นในเชิงเปรียบเทียบถึงลักษณะความแตกต่าง ระหว่างแผนพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจนกับแผน Saemaul Undong ในอีกมิติหนึ่งของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาชนบททั้งสอง

ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินการตามแผนพัฒนาทั้งสองนั้น ต่างก็มีวิธีการเข้าถึงชุมชนที่แตกต่างกัน อย่างน้อย 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 แผนพัฒนาชนบทของเกาหลี ถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็น **ขบวนการ (Movement)** ในขณะที่แผนพัฒนาชนบทของไทยถูกนำมาใช้ในฐานะที่เป็น **แผนงาน/โครงการ (Program Approach)**

ประเด็นที่ 2 แผนพัฒนาชนบทของเกาหลี ให้ความสำคัญกับประชากรเป้าหมาย (Target Population ในขณะที่แผนพัฒนาชนบทของไทย ให้ความสำคัญกับพื้นที่เป้าหมาย (Target Area)

การนำแผนพัฒนาชนบทมาใช้ในฐานะที่แตกต่างกันดังกล่าว น่าจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นได้ในความสำเร็จของงานพัฒนาชุมชนที่แตกต่างกัน

ท้ายที่สุด ข้อคิดจากบทความนี้ ก็คือ การได้ไปพบเห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมที่ปรากฏอยู่ในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็น ส้วม โอง นาเค็ม ยุงฉางข้าว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน ฯลฯ เป็นต้น ไม่สามารถสรุปได้ว่า งานพัฒนาชุมชนได้เกิดขึ้นแล้ว หากไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจถึงแท้และแยกแยะว่าสิ่งที่ปรากฏเป็นรูปธรรมเหล่านั้น เกิดมีขึ้นมาด้วยวิธีการใด

วารสารไทย-ญี่ปุ่นศึกษา

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

วารสารไทย-ญี่ปุ่นศึกษา เป็นวารสารวิชาการของสถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับญี่ปุ่นและส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างไทยและญี่ปุ่น ขณะนี้ได้ดำเนินการจัดพิมพ์มาเป็นปีที่ 6 แล้ว ฉบับที่ยังคงมีจำหน่ายคือ

ปีที่ 5 ฉบับที่ 18 (เม.ย. 31) **การเมืองและความสัมพันธ์ไทย-ญี่ปุ่น**

ปีที่ 5 ฉบับที่ 19 (ส.ค. 31) **Japanese Economic Development And Thailand-Japan Relations**

ปีที่ 5 ฉบับที่ 20 (ธ.ค. 31) **สื่อสารมวลชนญี่ปุ่น**

ปีที่ 6 ฉบับที่ 21 (เม.ย. 32) **สตรีในสังคมญี่ปุ่น**

ปีที่ 6 ฉบับที่ 22 (ส.ค. 32) **พบกับทูตญี่ปุ่นคนใหม่ประจำประเทศไทย**

ปีที่ 6 ฉบับที่ 23 (ธ.ค. 32) **Japanese Politics and Culture**

ส่งชื่อที่ : สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ท่านที่มีบทความหรือกำลังเขียนบทความวิชาการเกี่ยวกับประเทศญี่ปุ่น หรือญี่ปุ่นศึกษา ขอเชิญท่านส่งบทความมาให้กองบรรณาธิการพิจารณา หากบทความของท่านที่ได้รับการตีพิมพ์ จะมีค่าสมนาคุณพอสมควร กรุณาส่งบทความถึงบรรณาธิการวารสารไทย-ญี่ปุ่นศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กทม. 10200 โทร. 2229644 หรือ 5290060-2

หลักเกณฑ์การพิจารณาบทความ

1. บทความทางวิชาการ บทความวิจัย ความคิดเห็นเกี่ยวกับญี่ปุ่นศึกษา มีความยาวเหมาะสมกับเนื้อหา แต่ไม่เกิน 30 หน้ากระดาษพิมพ์ตัดสัน (เอ 4) รวมทั้งรูปและตาราง บทความละไม่เกิน 2,000 บาท
2. การอ้างอิงและเชิงอรรถ ควรรวมไว้ท้ายสุดของบทความ
3. ตาราง รูปภาพ กราฟ ควรเป็นต้นฉบับที่ชัดเจน หากมีภาพประกอบควรเป็นภาพถ่ายที่ชัดเจนที่สุด
4. ต้นฉบับควรเป็นพิมพ์ดีดทุกหน้า กรุณาตรวจตราเว้นวรรค ย่อหน้าให้ชัดเจน ถ้าเป็นต้นฉบับลายมือทาง บก. อาจพิจารณาหักค่าพิมพ์จากค่าเรื่อง
5. ถ้าบทความได้เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน ควรแจ้ง วัน เดือน ปี และชื่อวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ที่เคยลงพิมพ์เพื่อประกอบการพิจารณา
6. กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิในการแก้ไขตกแต่งต้นฉบับในด้านภาษา ตัวสะกดการันต์ เพื่อให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย
7. กอง บก. จะไม่ส่งต้นฉบับคืนไปยังผู้เขียน ดังนั้นโปรดเก็บต้นฉบับไว้อีกหนึ่งด้วย